

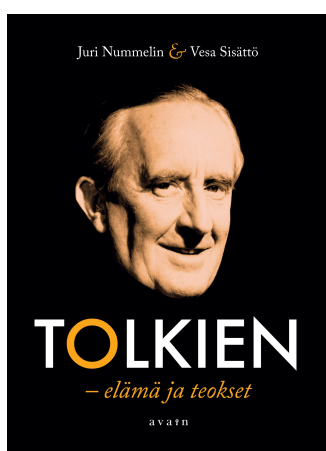

Fafnir – Nordic Journal of Science Fiction and
Fantasy Research
journal.finfar.org

Kirja-arvio:

Juri Nummelin & Vesa Sisättö – *Tolkien – elämä ja teokset*.

Jyrki Korpua

Nummelin, Juri & Sisättö, Vesa: *Tolkien – elämä ja teokset*. Helsinki: Avain, 2014. ISBN: 978-952-304-043-4.

Juri Nummelinin ja Vesa Sisätön teos pureutuu yleistajuisesti 1900-luvun suosituimpaan kirjailijaan ja fantasian merkittävimpään yksittäiseen vaikuttajaan J. R. R. Tolkieniin. Teoksen takakansiteksti huomioikin kyseessä olevan ensimmäinen suomeksi kirjoitettu yleisesitys Tolkienista ja hänen kirjallisesta tuotannostaan. Ensireaktio kirjaan tarttuessa on, että tämänkaltaista suomenkielistä teosta on todellakin tarvittu.

Teos on jaettu kolmeen pääosaan (elämä, teokset ja vaikutus) sekä lähdeluetteloihin ja täydentävään bibliografiaan. Tolkienin elämän ja teosten läpikäynti on nyt sopivassa kuosissa, sillä muissa yhteyksissä kovin tarkasti läpikäytyyn kirjailijan elämään käytetään 20 sivua ja teoksiin kronologisessa kirjoitusjärjestyksessä (ei julkaisujärjestyksessä) reilut 110 sivua. Sen sijaan Tolkienin teosten representaatioihin ja vaikutuksiin muissa mediuumeissa käytetään miltei toiset sata sivua. Tämän jälkeen tuleekin miettineeksi teoksen otsikointia, sillä Tolkienin elämän ja teosten ohella kolmas pääluku "Vaikutus" tuntuu jopa teoksen sisällöllisesti merkittävämmältä osalta. Ainakin se on läpikäynnissään tuorein, vaikuttavin ja eniten ajatuksia herättävä.

Teoksen alkupuolta lukiessa huomaa, että Tolkienin elämänvaiheita ja teosten valmistumista käsiteltäessä yleinen painopiste tuntuu olevan Humphrey Carpenterin *J. R. R. Tolkien: Elämäkerta* (*J. R. R. Tolkien: A Biography*, 1977) -teoksen tarjoamissa näkemyksissä. Tämä siitä huolimatta, että kyseisen elämäkerran tiettyjä osia on myöhemmin kritisoitu tutkijoiden joukossa. Esimerkiksi Carpenter näkee, että Tolkien kirjoitti "mytologiaa Englannille" ("a mythology for England"). Nykynäkemyks on, että Tolkien paremminkin halusi *omistaa* mytologiansa Englannille ("mythology dedicated for England") (kritiikistä, ks. esim. Whittingham 35 ja Flieger 6). Tämän ansakuopan Nummelin ja Sisättö onneksi taiten väistävät. Sen sijaan teoksessa yllättävän hallitseva lähdeosa on Brian Roseburyn *Tolkien: A Cultural Phenomenon*, jota itse en pidä kovinkaan keskeisenä teoksena.

Erityisen mielenkiintoista antia teoksia ja niiden representaatioita läpikäydessä on kotimainen aikalauskritiikki teosten ilmestymisten yhteydessä. Näiden kautta teosten muuttuvat kontekstit avautuvat kiehtovalla tavalla. Esimerkiksi *Demarin* Jaakko Lensu kommentoi tuoreeltaan *Tarua Sormusten Herrasta* nyttemmin huvittavilta tuntuvin sanoin: "Tolkienin sadussa on runsaasti henkilöitä joilla on vaikeasti muistettavat nimet. Kirjoittaja käyttää myös monia itse keksimiään sanoja. Taru Sormusten Herrasta teettääkin lukijalleen melkoisesti työtä, enemmän kuin tavanomaiset seikkailukertomukset."

Erinomainen lisä nykylukijoita ja ehkäpä tulevia lukijasukupolviakin ajatellen on Tolkienin suomen- ja ruotsinkielistä tutkimusta erittelevä bibliografia, joka on kerätty Arto-tietokannasta sekä Jussi Vainikaisen internet-bibliografiasta. Kielivalinnan vuoksi suomalaisten tutkijoiden muilla kielillä kirjoittamat artikkelit, esimerkiksi omat englannin- ja puolankieliset artikkelini, jäävät ymmärrettävästi pois. Toisaalta artikkelien julkaisufoorumi on ollut ankara joillekin artikkeleille. Esimerkiksi Johannes Kellomäen sangen ansiokas *Raamatun* myyntejä ja Tolkienin tekstejä vertaileva artikkeli "Mytologia elää Tolkienissa" (*Etsijä* 4/2002, s. 37–40) jää nyt bibliografian ulkopuolelle. Puutteena lähdeluettelosta pitäisin niin ikään Tolkien-tutkimukseen tutustumisen tärkeitä lähtökohtia Michael Droutin, Hilary Wynnen ja Melissa Higginsin artikkelia "Scholarly Studies of J. R. R. Tolkien and his Works (in English)" sekä Droutin toimittamaa teosta *J. R. R. Tolkien Encyclopedia. Scholarship and Critical Assessment* (2007).

Itse teos on kauttaaltaan tarttuvasti ja mielenkiintoisesti kirjoitettu. Kyseessä on sisältönsä ja sanomansa puolesta ehdottoman tärkeä ja kaivattu lisä kotimaisten Tolkienia koskevien teosten joukkoon. Teos sopii sekä Tolkienista kiinnostuneille uudemman polven lukijoille kuin vuosikymmenten ajan Tolkienin teoksiin uppoutuneille faneille ja tutkijoille. Lisäksi tekijät tuntuvat sisäistäneen erinomaisesti Tolkienin tärkeyden 21. vuosisadan ihmisille, minkä Sisätön kirjoittamat *Tolkien – elämä ja teokset* loppusanat (242) hyvin osoittavat:

Mikä on J. R. R. Tolkienin sanoma 21. vuosisadan ihmisille? Vastaus: Tolkienin arvo on hänen omaperäisyydessään, vastarannankiiskeydessään ja taidossaan fantasian lumon luoja. Hän yritti synnyttää uudestaan muinaisen yhteyden ihmisen, hänen kielensä ja maailmansa välille. . . .

Paradoksaalisesti Tolkien saattoi luoda tämän kaipaamansa yhteyden vain kielestä rakentamassaan fantasiamaailmassa, joka sekä oli eräänlaisessa haikean muutoksen tilassa. Tolkienin lukija pääsee katsomaan tätä maailmaa, jota modernismin tyhjiö jumalan kuolemiseen ei ole koskettanut.

Lähteet

Drout, Michael; Wynne, Hilary & Higgins, Melissa. "Scholarly Studies of J. R. R. Tolkien and His Works (in English)". *Envoi* vol. 9, no. 2 (Fall 2000). Wilmington: Envoi Publications, 2000. 135-165. Print.

Flieger, Verlyn. *Splintered Light. Logos and Language in Tolkien's World*. Rev. ed. Kent: The Kent State University Press, 2002. Print.

J. R. R. Tolkien Encyclopedia. Scholarship and Critical Assessment. Ed. Michael D. C. Drout. New York: Routledge, 2007. Print.

Nummelin, Juri & Sisättö, Vesa: *Tolkien – elämä ja teokset*. Helsinki: Avain, 2014. Print.

Whittingham, Elizabeth. *The Evolution of Tolkien's Mythology. A Study of the History of Middle-earth*. Jefferson: McFarland & Company, Inc., 2008. Print.